

Kalotaszeg Reménye

„Várván a mi boldog reménységünket, a mi nagy Istenünk és üdvözítőnk, Jézus Krisztus dicsőségének megjelenését.” (Titusz 2:13)

14. szám, 2017. május

Keresztény szellemiségű havilap

Magyarléta 1851-ben elkészült református temploma

Reformáció (9. rész)

A székely szombatosok (2. rész)

Örömmel emlékezhettünk legutóbbi cikkünkben az erdélyi vallásszabadságról. A vallásháborúkkal tűzdelt reformáció századában a fejedelemség a vallás-

szabadság fellegvárává nőtte ki magát. Számtalan európai művelt és szabadságra vágyó léleknek nyújtottunk védelmet. Megfordult itt Blandrata, Sommer, Grylius, Servet, Paleologus Jakab... A felsorolást folytathatnánk, szinte a végtelenségig.

De Erdélynek is megvolt a gyengéje. Báthory István fejedelemnek tulajdonítják a mondást:
(folytatás a 2. oldalon)

A reformáció (9. rész)

(folytatás az 1. oldalról)

„Isten három dolgot tartott fenn magának: a semmiből való teremtést, a jövőbe látást és legfőképp a lelkiismereten való uralkodást.”¹

Hogy ő mondta-e vagy sem, kérdés marad. Az azonban nem, hogy ez utóbbit, a lelkiismereten való uralkodást, nem hagyta Báthory az Isten kezében, hanem a sajátjába vette, hiszen trónra kerülése után, 1572-ben megszülte az *Innovációs Törvényt*, mely szerint a négy bevett valláson túl

1 Valójában Isten nem uralkodik a lelkiismeretünkön, hanem szabad akaratot és szabad, lelkiismeret alapján való választási lehetőséget, azaz döntéshozatalt biztosít minden földi gyermekének, a jó és a rossz közötti különbségtétel ajándékával együtt: „Lám, elődbe adtam ma néked az életet és a jót, a halált és a gonoszt (...) ... az életet és a halált adtam előtökbe, az áldást és az átkot: **válaszd** azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod.” (5 Mózses 30:15,19) – a szerkesztő megj.

Tartalom

Kalotaszeg Reménye

14. szám, 2017. május

A reformáció (9. rész)	1
Kós Károly élete (2. rész)	7
Egészségünk	12
Tönkrement házasságok kézikönyve (2. rész)	18
Hiba-javítás	27
Imasarak	28
Nyerő kérdés	28
Hirdetések	28

(katolikus, lutheránus, kálvinista, unitárius) tilos újítani. E törvénynek esett áldozatul Dávid Ferenc erdélyi reformátor, akit további újításokkal vádoltak meg, és a dévai várban halt meg fogolyként.

Báthory István (1533, Szilágy-somlyó – 1586, Grodnó, Lengyelország). Erdélyi fejedelem (1571-1586), lengyel király és litván nagyfejedelem (1575-1586).

Amint az emberek között megesis, nemcsak Dávid Ferenc mert másképpen imádkozni, mint a bevett valláson lévők, hanem akadtak mások is. De mi az, hogy akadtak? Tízezrével jelentkeztek a szombatosok a székelyek között és Kolozsvár környékén. (A húsz-harmincezer szombatos, arányban sokszorosan többet jelentett az erdélyi lakossághoz viszonyítva, mint amennyit e szám ma jelentene). Az újdonság az volt, hogy a hét hetedik napját,

a szombatot ünnepelték a vasárnap helyett.

A szombatosok hivatalosan unitáriusok voltak, ezért az újonnan megválasztott református fejedelem, I. Rákóczi György az unitárius püspököt kére, rakjon rendet nyájában, és számolja fel a szombatoságot. Több-kevesebb, de inkább kevesebb sikerrel járt a kezdeményezés, amiért aztán a fejedelem 1638-ban Désre perre citálta a szombatosokat.

Fő és jószágvesztéssel fenyegetve, a Désen megjelenő szombatosok jelentős része hitet tett valamelyik bevett vallás mellett. Akik nem így döntöttek, börtönbüntetésre ítéltettek. Nem is kevesen. A kortárs följegyzése szerint annyi bilincsre volt szükség, hogy nem akadt elég kovács az országban annak előállításához. Mások meg sem jelentek a peren, hanem inkább más irányba vették útjukat, és Törökországba menekültek.

Fővesztésre végül mindössze egyetlen esetben került sor. Az illető, Torockai Máté, unitárius lelkész fiaként nevelkedett, de nem

I. (Öreg) Rákóczi György (Szerencs, 1593. június 8. – Gyulafehérvár, 1648. október 11.)

lépett apja nyomdokaiba, hanem szőlősgazdaként alakította hitét és vallását. Ebből indázott a baj is, hiszen annyira jutott, hogy Jézus tiszteletét is elutasította. (Ezt az unitáriusok gyakorolták, ezért nevezték őket *adoratinistáknak* is). Tehát Jézus tiszteletét is megtagadva olyant mondott, hogy ha Jézus itt lenne ma, ő elküldené, hogy kapáljon a szőlejebe.

Torockait tehát, mint egyetlen halálos áldozatát a dési pernek, megkövezték.

„Az erdélyi szombatosság – mondják a régi krónikák – tiszavirág életű volt, születése után csakhamar el is enyészett, a XVII. század első felében. Ezt az állítást – kontráz az utókor úgy kétszáz évvel később – mi sem cáfolja jobban, mint az, hogy ma is szívósan tartja magát e hitfelekezett. Még a jövő nemzedékekből sem vész ki egykönnyen. Bözödújfaluban ma is...” – írja Móricz Zsigmond 1941 táján.

De még *ma* is? Ma már nem, de a hetvenes években még igen, aztán a nyolcvanas években eltemették Bözödújfaluvall együtt. De még nem menjünk annyira előre az időben.

A per lejártával a szombatosok nagy része megtört, de egy Erdőszentgyörgy környéki maradék tovább gyakorolta hitét és utódaik titokban írták imakönyveiket évszázadokon keresztül.

„A Péchi Simon korában Udvarhely-, Maros-, és Csíkszék falvaira kiterjedő 20–30 ezer főnyi szom-

A dési, XV. századi református templom

Péchi Simon (1565-1642), a szombatos mozgalom megalapítójának tartott székelyszenterzsébeti Eőssy Andrásnak a fogadott fia, és az erdélyi szombatos mozgalom vezéralakja, és rövid ideig Erdély kancellárja volt. Beutazta Nyugat-Európát és az Oszmán Birodalmat, és nagy műveltségre, s ezenkívül héber nyelvtudásra tett szert. Irodalmi munkásságához több, különleges hangulatú vers, ezenkívül pedig a héber Ószövetség egy részének és egy héber nyelvű imakönyvnek magyar nyelvre való fordítása tartozik.

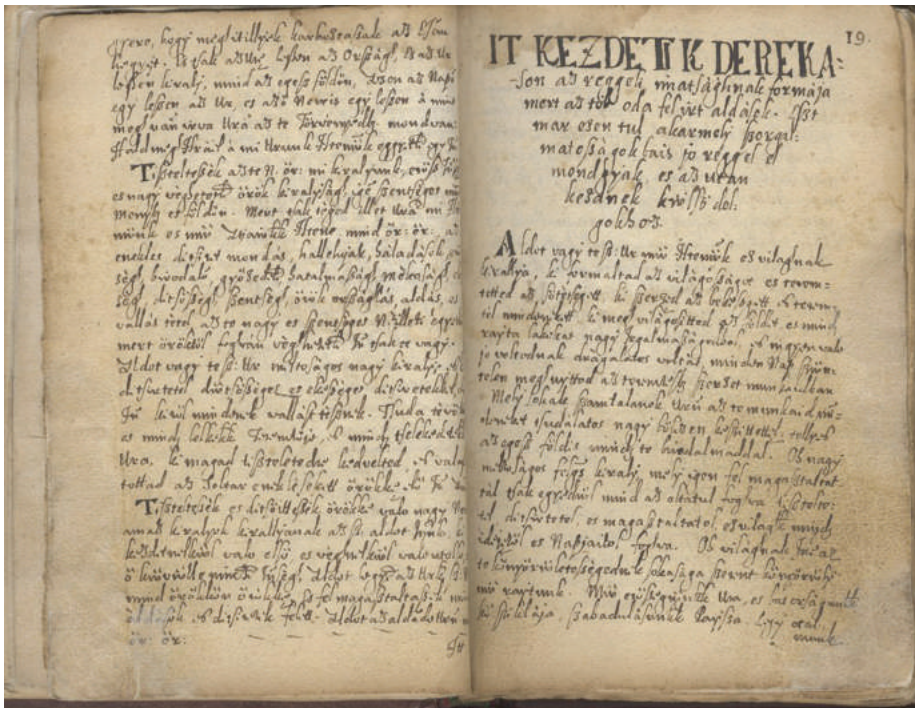
1638-ban az I. Rákóczy György által a radikális unitáriusok és a szombatosok ellen indított üldözés áldozatául esik. Vagyonát lefoglalják, és bebörtönzik. Következő évben szabadul, miután az erőszaknak engedve, áttér a református vallásra.

Alakjának Kemény Zsigmond: *A rajongók* című regénye állít emléket.

Péchi Simon: A reggeli hamida után

Távozzál már, s járj békével, jó havas eső,
Nehéz, kemény szeleiddel hideg télszerző,
Jöjjön, szálljon te helyedben szép meleg eső,
Gyenge, kedves harmatokkal meleg nyárszerző.

Mert nagy a mi Szabadítónk, békességszerzőnk,
Háborútól, mint nagy téltől, kegyes megmentőnk,
Áldásival, mint harmattal, gyönyörködtetőnk,
Szomjú lelkünk Szent Lelkével s jóval üdvözlőnk.

Egyik, a kalocsai Főszékesegyházban őrzött, korabeli szombatos kódex

batos felekezetből az azt követő évszázadokra nem sokan maradtak meg, de a Szenterzsébeten, Szentdemeteren, Csöbön, Székelyszálláson, Véckén, Bordoson, Nagyernyén, és legfőképp Bözödújfalun és környékén élő szombatosok ellen 10-20 évente bírói hatalommal kellett fellépni.²

Miután a 1848-as szabadságharcot elveszítettük, 1867-ben a haza bölcse, Deák Ferenc vezetésével létrejött a kiegyezés Ausztria és Magyarország között. E kiegyezés nyomán olyan vallás-szabadsági törvények láttak napvilágot Magyarországon, amelyek kedvezően hatottak az addig hátrányos helyzetben lévő felekezetekre, például az unitáriusokra és a zsidókra.

Ekkor kerültek a szombatosok újból a figyelem középpontjába, amikor útjukat a zsidókkal való

érintkezés keresztelte, hiszen Bözödújfaluban több mint száz szombatos az izraelita hitfelekezet tagjai közé lépett. Képzelnék csak el: harisnyás székely a zsidók között! A keresztény vallások történetében máshol ilyen vallási fordulatról nem tudunk.

Évekkel ezelőtt Fekete Péter lelképásztor egyik könyvének ezt a címet adta: *Krisztus vagy szombatosok?*

A kereszténység nagy többsége Krisztust választotta, de úgy, hogy közben elvetette a Krisztus által megparancsolt bibliai szom-

A bözödújfalusi székely zsidók két véne és rabbija a zsinagógájukban - a Transindex.ro portálról

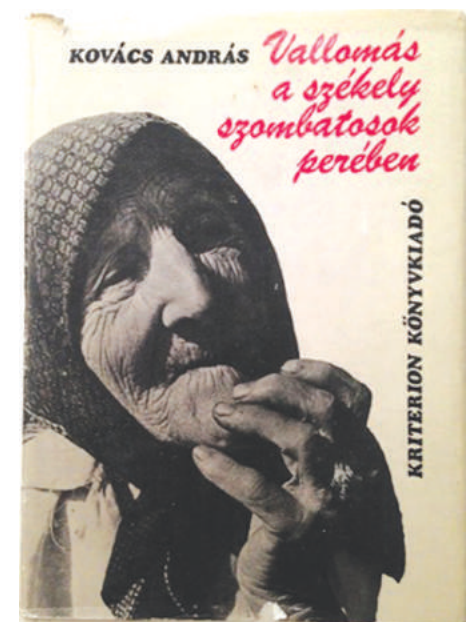
batot. A székely zsidók a szombatos választották, de úgy, hogy közben elvetették Krisztust, a Teremtőjüket, a szombatosnap megalkotóját és megszentelőjét...

A Biblia tanítása szerint, egy erről szóló könyv címének emígy kellene hangzania: *Krisztus és a szombatosnap*.

Vajon mikor leszünk már hűek Istenhez, aki Atya, Fiú és Szentlélek, a teljes Biblia, és a Tíz Parancsolat mindegyike alapján?

„Mert az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az Ő parancsolatait: az Ő parancsolatai pedig nem nehezek.” (1 János 5:3)

De múltak az évek, évtizedek, birodalmak tűntek el, határok

Kovács András (1925, Bözödújfalun – 2004, Sepsiszentgyörgy) író és újságíró: Vallomás a székely szombatosok perében című könyve (Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1981). A fedőlapon az egyik utolsó szombatos hívő, Kovács Pepi néni fényképe. A könyv részletesen leírja e mozgalom történetét, a kezdetektől napjainkig.

módosultak, és a vallásügyi törvények újból megváltoztak, ezúttal kedvezőtlenül a zsidó hitközösség, és velük együtt a bözödújfalusi székely zsidók számára is.

² Németh László Sándor: *A székely szombatosok kálváriája a második világháború alatt*, <http://itthon.transindex.ro/?cikk=11711> Az írás a Történelmi Szemle 2005/1-es számában megjelent tanulmány rövidített, átdolgozott változata.

Fenyegető szelek fújtak a nagyvilágban. A zsidókkal egy ítélet alá kerültek a szombatosok is, és amikor Magyarország a második világháború végén német megszállás alá került, a székelly szombatosokat a zsidókkal együtt gettóba hurcolták.

„Rajtuk Ráduly István bözödújfalusi római katolikus plébános próbált segíteni. Elhitette a gettó német parancsnokával, hogy vannak olyan zsidók, akik magyarok. Továbbá, hogy van olyan magyar törvény, amely szerint ezek a magyar zsidók „nem zsidók”, és jár nekik a tanúsítvány, hogy nem hurcolhatók gettóba vagy onnan hazaengedhetők.³

Sokakat azonban, akik ragaszkodtak hitükhöz, vagy olyan családtagjaikhoz akik valóban zsidók voltak, és nem akarták őket otthagyni, a többi zsidóval együtt Auschwitzba deportálták. Így vitték el Kovács András szociológus nevelőanyját és nagynénjét is.⁴ Mások, akik a szombatos származásukat igazolni tudták, elkerülték a deportálást.

És ezzel mintha véget is ért volna a székelly szombatosok története. Vagy mégsem...?

Nem, mert amint korábban is írtuk, a hetvenes években még mindig éltek Bözödújfaluban. Még hárman, asszonyok. De azután: velük együtt eltemetődött ez az erdélyi sajátosság – de nem földdel, hanem vízzel.

A Ceaușescu elnök faluromboló programjáról van szó, melynek Bözödújfalú is áldozatául esett, amikor Erdőszentgyörgy és Bözödújfalú között gátat építettek a Küsmöd pataknak. Megépült

³ ugyanott.

⁴ Kovács András: *Vallomás a székelly szombatosok perében.*

Bözödújfalú egykor

Néhány éve még állt a vízzel körülvevett katolikus templomrom, tornyostól.

a gát, és azután nőtt a víz térdig, derékig..., míg körbefogott, vagy eltemetett mindent. Így került víz alá az utolsó szombatos település. Tragikus vége még inkább a

figyelem központjába helyezte a szombatosok emlékét is.

Az egykori falu emlékét a közeleli emlékművön márványtábla őrzi:

„A tó fenekén Bözödújfalú nyugszik, 180 házának volt lakói szétszórva a nagyvilágban ma is siratják. A diktatúra gonosz végrehajtói lerombolták, és elárasztották, ezzel egy egyedülálló történelmi-vallási közösséget szüntettek meg, melyben különböző nemzetiségű és felekezetű családok éltek együtt évszázadokon át, egymást tisztelve, és szeretve, példás békeességben. Immár a katolikusok, unitáriusok, görög katolikusok és a székelly szombatosok fohászai örökre elnémultak. Legyen e hely a vallásbéke helye és szimbóluma.”

1995-ben Sükösd Árpád a tó mellett emelt emlékművet az elpusztult falunak

Mit üzen a székely szombatosok története? Elsősorban azt, hogy a vallásszabadság akkor igazi, ha nemcsak egy meghatározott számú felekezet gyakorolhatja, hanem mindenki, a saját lelkiismerete szerint. Másodsorban, hogy a vallásszabadságnak is megvan a maga kockázata. Olyan

Reményik Sándor

Atlantisz harangoz

Mint Atlantisz, a rég elsüllyedt ország,
Halljátok? Erdély harangoz a mélyben.
Elmerült székely faluk hangja szól
Halkan, halkan a tengerfenéken.
Magyar hajósok, hallgatózzatok,
Ha jártok ott fenn fürgeteges éjben:
Erdély harangoz, harangoz a mélyben.

újításokat eredményezhet, amelyet elképzelni sem lehetett volna korábban. Erre Erdély a bizonyíték a maga unitárius, szombatos, székely zsidó közösségeivel. A vallásszabadság, a számos felekezet viszonylag békés együttélése képezte Erdélyország boldogulásának alapját.

Őseink türelemből példát szolgáltatottak a nagyvilágnak, kivéve azt a néhány véres foltot vallástörténetünkön. De az is figyelmeztetésként esett, hogy a régi hibákba vissza ne térjünk.

Egy áldással búcsúzom immár a hűséges olvasótól – s legyen ez mindannyiunk útravalója míg az Örök Honba érkezünk:

„Ha ezt megtartod, Szenvedések Népe: áldjon meg Téged az Úr, és őrizzen meg Téged. Világosítsa meg az Úr az ő orcáját terajta és könyörüljön rajta. Fordítsa az Úr az ő orcáját tefeléd, és adjon tenéked békességet, minden időben, úgy legyen.”

Filep István,
lelkész, Kolozsvár

Figyelem! Nyeresi lehetőség!

Isten a teremtéskor megáldotta és megszentelte a szombat napját (1 Mózes 2:3)¹, majd kb. 2500 év múlva a Tízparancsolat kőtábláiba vési a parancsot: „Megemlékezz a szombatnapról, hogy megszenteld azt. Hat napon át munkálkodjál, és végezd minden dolgodat, de a hetedik nap az Úrnak, a te Istenednek szombatja: semmi dolgot se tégy azon...” (2 Mózes 20: 8-10)

A kereszténység többsége azonban elvetette a negyedik parancsolat szombatját, azzal érvelve, hogy habár a Tízparancsolat többi része (Ne Lopj! Ne ölj! Ne paráználkodj! stb.) továbbra is kötelező, az Úr Jézus golgotai áldozatától kezdve, a szombatot többé nem kell megtartani, mivel ennek helyébe a hét első napja, vagyis a vasárnap lépett, mint Jézus feltámadásának ünnepe.

Ebből az okból:

Lapunk részéről **1000 (ezer) lej jutalmat** nyújtunk át annak az olvasónknak, aki beküldi azon bibliai Igeverset (vagy Igeverseket), ahol a Szentírásban világosan fellelhető e két állítás, azaz:

- 1). Az Úr Jézus kereszthalála óta többé nem kell megtartani a szombatot.
- 2). Az Úr Jézus golgotai áldozata óta a szombat helyett a feltámadás napját, vagyis a vasárnapot kell megtartanunk/megszentelnünk.

Az esetleges nyertes nevét és a választ azonnal közölni fogjuk.

¹ „És megáldá Isten a hetedik napot, és megszentelé azt, mivelhogy azon szűnt vala meg minden munkájától, melyet teremtve szerzett vala Isten.”

Kós Károly élete

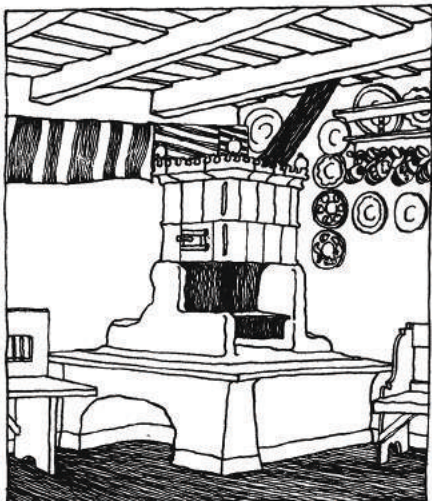
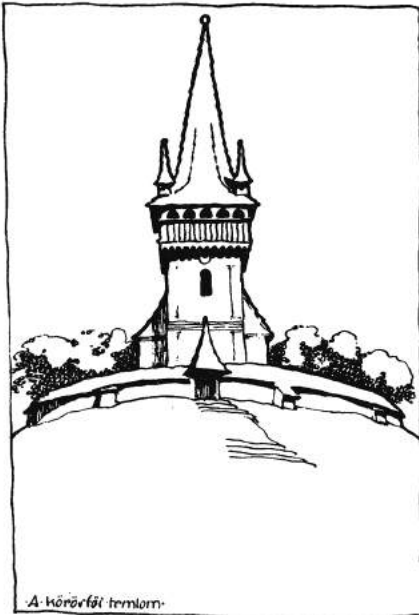
(2. rész)

Új kezdet

Az új fakultáson Károly nagyon jól érzi magát. Hamarosan felfigyelnek képességeire, díjakat, ösztöndíjakat nyer.

Tanulmányútra küldik Közép-Itáliába, azonban ott szelleme szinte összeroppan a hihetetlenül gazdag, épített kultúra nyomása alatt:

„Igen sok, igen súlyos, és igen hatalmas volt, ami akkor megro-

Grafikák: a körösfői templom és kályhás lakószoba-sarok

hant (...) riadtan, megalázkodva és összeszorított foggal menekültem – megkorbácsolt, hűségeseb a maga nyomorúságos óljába – haza.

Csak minél gyorsabban, megállás és késedelem nélkül a távoli, eldugott, kicsi és szegényes páttriába.”¹

Gyümölcstermő élet

Az egyetem elvégzését követően különböző tervezőirodákban dolgozik, majd 1908-ban, Zrumeczky Dezső kollégájával együtt tesz eleget első, önálló megrendelésének: az óbudai református parókia és imaház megtervezésének, majd egy év múlva rábízják a pesti állatkert pavilonjainak tervezési munkáját is.

Következő évben pedig, 1910-ben a sztánai vasútállomás mellett földet vásárol, és felépíti rá

Különböző megrendelések következnek, pl. 1911-ben a sepsiszentgyörgyi Székely Múzeum épülete, 1912-ben a kispesti Wekerle-telep főtere, utána pedig az 1913-ban el is készült, kolozsvári, Monostor úti református, „kaka-sos” templom.

Eközben szépirodalommal is próbálkozik: első megjelent műve 1907-ben az *Idának* jegyajándékul szánt *Székely Balladák*, majd 1909-ben az *Átila királról ének*. 1912-ben újraindítja a *Kalotaszeg* című hetilapot.

Kós Károly felesége, Balázs Ida (1884-1973)

Wekerle-telep, Kispeszt: Kós Károly tér és kapu

házát, a Varjúvárat. Ugyanakkor, még abban az évben feleségül veszi régi választottját, Balázs Idát, akivel a következő években négy gyermekük lesz.

¹ Kós Károly: Életrajz, 222. oldal

Az I. Világháború idején, 1915-16-ban katonai szolgálatot teljesít, majd felmentik alóla azért, hogy különböző munkákat vállalhasson el.

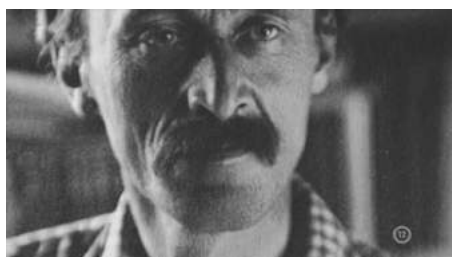
Balról jobbra: Kós Károly és erdélyi író-barátai Szombathelyen, 1934-ben (Kemény János, Dsida Jenő, Nyírő József)

A döntés

A Monarchia 1918. évi összeomlását és Erdély Romániához való csatolását itthon, Sztánán éri meg.

Budapesten várja már a professzori állás az Iparművészeti Főiskolán, és ő ki is mehetne, családotól. Mitévő legyen?

„Választanom kellett tehát: a biztos és szép professzori egzisztenciát és építészeti tevékenységem újrafelvételének jó reményességét, ott túl, Budapesten, vagy egzisztenciám teljes bizonytalanságát és a magam meg családom osztozását Erdély magyar népének ismeretlen jövőendő sorsában, de itthon. A döntés nehéz volt.”

Végül ezt írja a Főiskola igazgatójának:

„...Hiszem, hogy Erdélyben nagyobb szükség lesz reám, mint Budapesten.”²

És itthon marad.

² Kós Károly élete adatokban és számokban, Erdélyi Turizmus honlap, Kalotaszeg címszó

1918 után

1919-ben, Bánffyhunrad központtal kikiáltja a rövid életű Kalotaszeg Köztársaságot, melyhez zászlót, saját pénzt is tervez.

A két világháború között tovább folytatja szépírói és építész-tervezői tevékenységét. Számos épület, templom terve kerül ki keze alól. Az 1924-ben megszerveződő Erdélyi Szépmíves Céh kiadványát alapító tagja, az Erdélyi Helikon lap (1931-44) szerkesztője.

Főbb, történelmi témájú művei:

A Varjú nemzetség (1925). A Pó-jánai Varjú család életének drámája a Gyerőmonostor feletti hegyekben, Bethlen Gábor és I. Rákóczy György fejedelmek idejében.

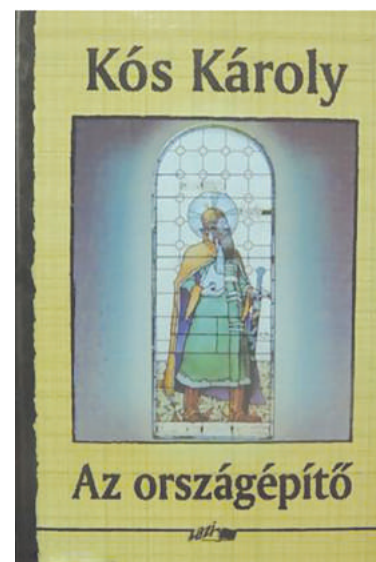
A Gálok (megírva 1919-ben, kiadva 1930-ban) – egy, a földjéhez ragaszkodó család élete a Kalotaszeget szegélyező havasokban, az 1848-as szabadságharc körüli időkben.

Az országépítő (1934)

– Szent István király élete. A leg híresebb és legfontosabb műve (Baumgarten – írói díj, 1938).

Ezen kívül a *Budai Nagy Antal* – kisregény és dráma formájában.

1940-44 között a visszacsatolt Erdélyben továbbra is számos munkát vállal.

Az országépítő című történelmi regény címlapja

Újabb változás...

Az 1944-es szovjet frontátvonulás is itt találja. A sztánai házat durva kezek teljesen kifosztják, tönkreteszik, miközben a család Kolozsvárra menekül. Rengeteg személyes anyag, fénykép, dokumentumvész el ekkor.

Varjúvár – linómetszet

Ezután Észak-Erdély megint Romániához kerül.

Kós Károly pedig újból dilemma előtt áll: menni vagy maradni...

Már hatvanegy éves, és lehet, hogy mindent újra kell kezdeni?

És ő megint csak az erdélyi sors, a maradás mellett dönt. Idézzük szavait:

„Nekem életprogramom volt, hogy innen nem tágitok.”³

A dolgok lassan normális merbe térnek. 1945-ben dékánvá választják a kolozsvári Mezőgazdasági Főiskolán. 1952-ben nyugdíjba vonul, de továbbra is ír, tervez.

1973-ban, 63 évi házasság után meghal felesége, Ida, 91 éves korában.

Ugyanezen évben magas kitüntetésben részesül: a Magyar Népköztársaság Gyémántokkal Díszített Zászlórendjének I.Fokozatában.

Kós Károly élete végéig aktív marad, és rendkívül magas kort ér meg: 94 éves korában, 1977-ben éri a halál.

Gyermekei

Károlynak és Idának, hosszú házasságuk alatt, mint már említettük, összesen négy gyermeke

Kós Károly lánya, Zsófia

³ Sas Péter cikke: *In memoriam Kós Károly*, 7. oldal, *Művelődés* folyóirat, 2007/11. szám

Kós Károly Mezőgazdasági Iskola, Marosvásárhely

született: Balázs, agrármérnök: 1912-1967; András, szobrászművész: 1914-2010; Zsófia, színművész: 1916-1990 és Károly, néprajzkutató: 1919-1996.

Unokáik, leszármazottaik ma is élnek.

Emléke

Kós Károly emlékét számos módon őrzik: iskolákat, utcákat, tereket neveztek el róla Erdélyben és az anyaországban. Emlékplakettek, szobrok, rendszeres megemlékezések hirdetik azt, hogy népünk megbecsüli azokat, akik életüket a jó, a szép értékek, az összefogás és a nemzet megmaradása szolgálatába állítják.

Dolgos, őszinte, család-szerető ember volt, akinek – habár szerette a magyar népet – tudtommal egész életművében nem található meg semmiféle román-, zsidó-, vagy bármely más nép-ellenes hang. És ez igaz őreá nézve egy olyan évszázad fiaként, amelyben két nagy világháború, nemzetek kiirtása és egymás kölcsönös gyilkolása szennyezte be a földet.

Végszó

Minden ember életéből tanulni lehet. A sajátunkból is.

Ma a pénz, az anyagi javak gyűjtése, a kényelem és az élvezetek hajszolása az első. Erre tanítjuk gyermekeinket – életünkkel, példánkkal, bölcsesség nélküli szavainkkal.

Erre tanítanak mindannyiunkat a testet-lelket és emberközi kapcsolatokat tönkretévő, romlást és erkölcstelenséget árasztó médiák.

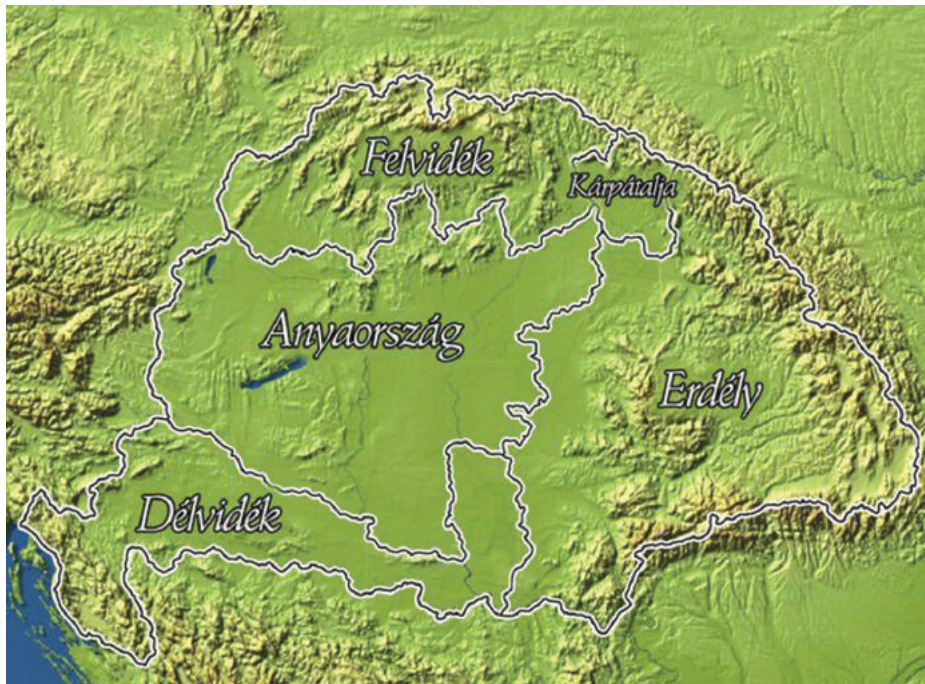
Kós Károly és családja síremléke a kolozsvári Házsongárdi temetőben

Kós Károly mellszobra Sztánán, a református templom előtt

És azután egyedül maradunk.

A Kárpát-medence és a minden kontinensen élő magyar szórvány tele van a magyarság állandó fogyását, testi-erkölcsi

A magyar nép hazája – a Kárpát-medence

romlását tehetetlenül szemlélő magyar-siratókkal.

De hol vannak azok, akik életüket – az önző érdek helyett – népük és a környező nemzetek szolgálatára ajánlják fel?

Hol van ma már a család, a szülőföld szeretete? A gyermekeket áldásnak tartó, szent életű nők és férfiak?

Mindannyian keresztyéneknek, Krisztus követőinek valljuk

Varjúvár, Sztána

magunkat; de még tudjuk-e, mit jelent ez?

Végül pedig: vajon miért helyezett minket Isten ide, a Kárpát-medencébe?

Íme mit mond erről a Szentírás:

„És az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette, hogy lakozzanak a földnek egész színeén, meghatározva eleve rendelt idejüket és lakásuknak határait. Hogy keressék az Urat, ha talán kitapogathatnák és megtalálhatnák, jóllehet bizony nincs messze egyikőnktől sem.” (Apostolok Cselekedetei 17: 26-27)

Igen, a Teremtő azért helyezett ide minket, hogy keressük Őt.

Az Úr Jézus pedig erről ezt mondta: „... aki keres, talál!” (Máté 7:8)

Isten engedi, hogy megtaláljuk Őt, ha tiszta szívből keressük. Ez a mi életünk célja.

Ez a magyarság – és minden más nép – megmaradásának, itteni boldogságának és üdvösségének egyedüli útja: az Istenhez való visszatalálás.

Az erdőfeleki görög-katolikus templom

A marosvásárhelyi Gázművek épülete

Kós Károly építészeti emlékei Kalotaszegen és Kolozs megyében

Kalotaszeg

A sztána-víkendtelepi Varjúvár (1910)

A magyarbikali református templom jelenlegi tornya (1923)

A bábonyi református templom és parókia (1935)

A ketesdi református templom (1937)

A farnasi református parókia (1959)

A mákófalvi művelődési otthon

A mérai tejcsarnok (készült a 20. század elején)

Kolozsvár

A Monostor-úti „kakasos” templom (1912-13)

A Sétatéri műcsarnok: a fák között, a Szamoshoz közel (tervezve: 1930, felépítve: 1942-43)

Az Írisz-telepi református templom (1950)

Kolozs

Az Általános Iskola

Erdőfelek

A görög-katolikus (jelenleg ortodox) templom – a gerincről Torda felé ereszkedve, a bal oldalon, az úttól beljebb látható (1925).

Mert Istentől eltávolodva kihűlünk, eltévedünk, el- és kipsztlunk.

Az Úr áldjon meg mindannyiunkat, hogy mindörökre szeretessük Őt és egymást, teljesen

az Ő irgalmára bízva magunkat, hogy majdan örökölhessük az Ő szent országát. Ámen.

Jancsó Erik,
Szászfenes

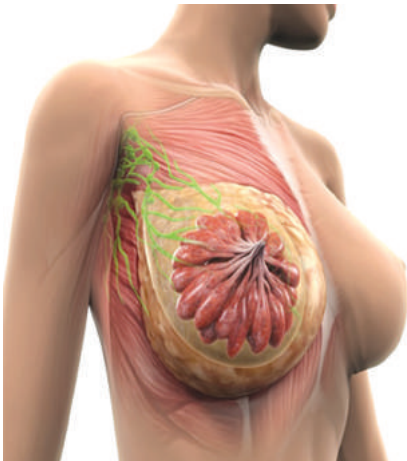

Egészségünk:

Az emlőrák (mellrák)

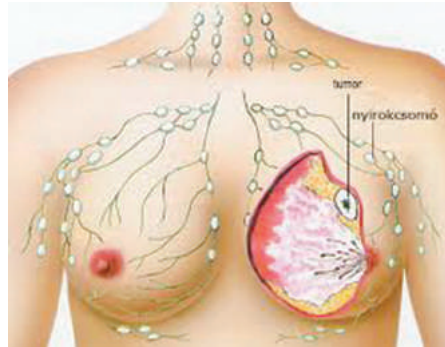
Az emlő anatómiai felépítése

Az emlő mirigyes szerv. Formáját zsír- és kötőszövet alkotja. Anatómiailag a mellkasfalán, a szegycsont széle és az elülső hónaljvonal között helyezkedik el. Súlya körülbelül 150-300 gramm. Élettani jelenség, hogy a mellék ritkán egyformák, méretük enyhén eltér illetve ez az eltérés terhesség után lényegesen fokozódhat. A mirigyes állomány legfontosabb funkciója az anyatejet termelő lebenyekéből (lobulusok), a tejet összegyűjtő és az emlőbimbóhoz elvezető csőrendszerből, illetve tejcsatornákból (duktuszokból) áll. A pubertás idején a duktuszok növekednek és elágazódnak.

Az emlőt vékony bőr borítja, mely a bimbóudvar területén pigmentált (vörösés-barnás színezetű), ahonnan a mellbimbó emelkedik ki: ennek tetején pontszerű nyílásban végződnek az emlőmirigy kivezető csövei, a tejcsatornák. Az emlőkben direkt módon nem található izomszövet, a mellkasfali izmok az emlők

alatt helyezkednek el. Továbbá az emlőt is ellátják a különböző vér- és nyirokrendszerek.

A női emlő szerkezete, illetve működése ciklikus változásoknak van kitéve, melyek szorosan kapcsolódnak a menstruációs ciklushoz.

Az ovuláció (tűszőrepedés) előtt a női nemi hormon, az ösztrogén hatására az emlő mirigyei és duktuszai enyhén kitérnek, megnagyobbodnak. Ez eredményezi az emlők menstruáció előtti megnagyobbodását, valamint feszülését. A tűszőrepedés után a másik nemi hormon, a progeszteron hatására viszont az emlőállomány nagyobb részét alkotó zsíros kötőszövet (ún. sztrómaállomány) megszorodása, vizenyős, ödémás duzzanata következik be. Ezek a változások teljesen normális átalakulások, amelyek az emlők enyhe megnagyobbodását eredményezik minden menstruációs periódusban.

Az emlőrák a nők egyik leggyakoribb betegsége: a női rákbetegeknek mintegy harmada emlőrákos.

Lényegesen ritkább esetekben viszont az emlő rákja a férfiakban is kialakulhat.

Az emlőt érintő rákoknak két fajtája létezik aszerint, hogy a daganat honnan indul ki. Ha a lebenyekéből, akkor lobulális, ha pedig a kivezető csövecskékből, akkor duktális karcinómáról (rákról) van szó.

A daganat korai felfedezése

Az emlőrák kezelése általános esetben annál hatékonyabb, minél korábban ismerik fel a daganatot. A korai stádiumban felfedezett mellrák tartós gyógyulására 90%-os az esély. Az emlőrák időben történő felismeréséhez nagyon fontos a rendszeresen végzett önvizsgálat. Minden 18-20 év feletti nőnek fontos az emlő havonkénti otthoni végzett kitapogatása, mégpedig a menstruációs ciklus utáni héten.

Nagyon fontos az emlők, illetve a hónaljterület gyakori, gondos vizsgálata, kitapogatása, amit személyesen minden nőnek tudnia kell önmagán elvégezni. Ha bármiféle elváltozás észlelhető, azonnal orvosi szakvélemény szükséges. Természetesen a személyn vizsgálat nem zárhatja ki a rendszeres orvosi ellenőrzést, illetve a szűrővizsgálatokon való részvételt. Ha a csomó tapintható, a beteget azonnal szakorvosi intézetbe kell irányítani, ahol további vizsgálatokra kerül sor.

Amire érdemes odafigyelni: Milyen sorrendben kell elvégeznünk a vizsgálatot?

- Inspekció, azaz megtekintés/megfigyelés
- Palpáció, azaz tapintás/tapogatás

Amint a fent említett ábrán is megfigyelhetjük, fontos odafigyelnünk a mellék méretére, kör-

vonására a mellbimbók bármiféle elváltozására. Ha rendszeresen végezzük a vizsgálatokat, akkor az előző menstruációs ciklus időszakához viszonyítva összehasonlításképpen felmérhetjük az esetleg észlelhető elváltozásokat.

Figyeljünk oda rá, ha az emlő bőrén tapasztalható bármiféle elváltozás az alábbiak közül: kipirosodás, húzódás, esetleg kidudorodás.

A mellek váladékozására szintén érdemes vigyázni, ami alapesetben – ha a várandósság lehetőségét kizártuk – gyanús lehet, hisz nem tekinthető normálisnak.

Az emlők áttapogatását álló, illetve fekvő helyzetben is fontos elvégeznünk. Jól felállított módszerrel akár rutinná is formálhatjuk eme vizsgálatot. A jobb mell kitapogatása a bal, míg a balé a jobb kéz segítségével történik. Kívülről befele haladva, enyhe mozdulatokkal, összezárt ujjakkal, illetve a tenyér középső területét használva körkörösén áttapintjuk az emlőt. Ezt követően fekvő helyzetben a szemügyre vett oldalon levő karunkat, valamint a kezünket helyezük a fejünk alá, hogy ezáltal pontosabban vizsgálható felületet nyerjünk. Nagyon fontos elegendő időt és türelmet szánnunk az alapos átvizsgálásra.

Figyelmeztető jelnek számítanak a következők:

- az emlő alakja torzul, kipirosodik, zúzódik, esetleg zsugorodik;
- csomó, dudor tapintható a mellben;
- a bimbó vagy az emlő bőre behúzottá válik;
- az emlő bőrén olyan seb jelenik meg, amelynek nem tudja az okát, és nem gyógyul;
- az emlő véresen váladékozik;
- az emlőbimbó ekcémásan kipirosodik, duzzadtá válik, viszket;

Álljon szemben a tükörrel leeresztett karral és vállal! Figyelje meg a mellek alakját (bőrelváltozás, elszíneződés, duzzanat, bimbók behúzóda)!

A megfigyelést ismétlje meg úgy, hogy mindkét karját a feje fölé emeli!

Tapintsa át melleit úgy, hogy egyiket, majd a másikat a két tenyere közé veszi, majd tenyereit vízszintes irányban csúsztatva mozgatja!

Jobb kezének összezárt ujjaiival enyhe nyomással, körkörös mozgással tapintsa át egyik, majd másik mellét!

Kényelmesen hanyatt fekvé, egyik kezét a feje alá, egy kispárnát pedig a válla alá helyezve, ugyancsak körkörös mozgással tapintsa át egyik, majd a póz megcserélésével másik mellét!

Ujjai hegyével tapintsa át mindkét hónalját!

Karját a teste mellé helyezve ismétlje meg a hónalj tapintását mindkét oldalon!

Enyhén nyomja meg mellbimbóját, vajon ürül-e belőle váladék!

Az emlő önvizsgálata

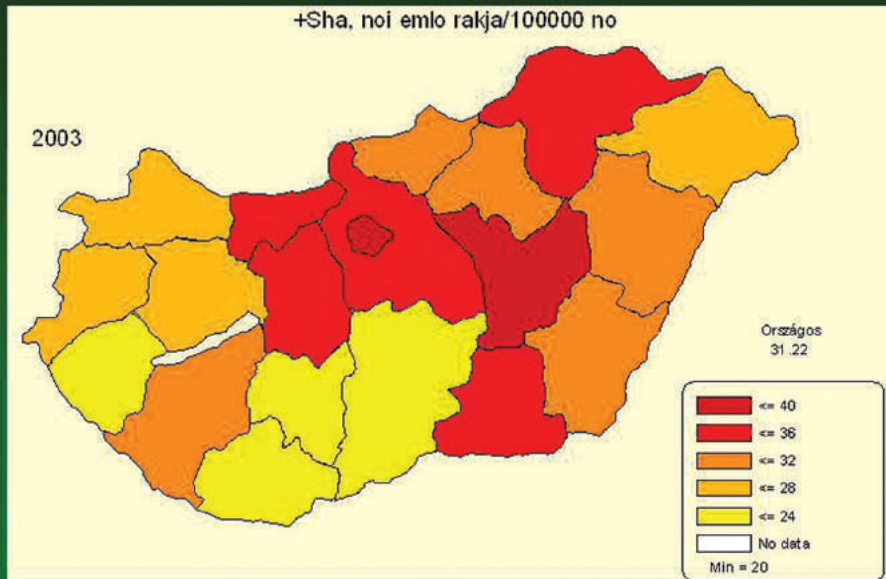
- a hónaljban egy nagyobb, avagy több kisebb csomó tapintható ki.

Nagyon sok esetben alapos klinikai vizsgálat esetén – ami szintén az otthon végzett analízisek mintájára történik – 1-2 cm átmérőjű dudor, daganat fedezhető fel. Azonnali szakorvoshoz való fordulás esetén, korai állapotban

immagisztikai (azaz mamográfia és/vagy emlőultrahangos, esetleg CT, MRI, PET/CT) vizsgálat segítségével felfedezhetik (diagnosztizálhatják) a már jelenlevő daganatot.

A nők emlőrák miatti halálozásának területi különbségei Magyarországon 2003-ban (0-X évesek)

*Standard: Az európai standard populáció
Forrás: Magyar HFA adatbázis, 2004.

Az emlőrák-helyzet Magyarországon, 2003-ban

A csomó szövetéből való minztavétel esetén a daganat stádiumát is megállapíthatják.

Egy helyi rákos daganat akár évekig is elhúzódhat klinikai tünetek nélkül. Emiatt hívják fel az orvosok a nők figyelmét a rendszeres vizsgálatra és szűrésre. Minél hamarabbi a felismerés, annál nagyobb az esély a sikeres kezelésre és teljes gyógyulásra.

megterhelés is társulhat. A műtéti torzítástól való félelem megnehezíti, esetleg meg is gátolja a beteg orvoshoz való fordulását. Nagyon fontos az is, hogy a páciens fel fogja betegsége mibenlétét, és ugyanígy az abból való kivezető utat, és bátran, Istenben vetett bizalommal igényeljen szakorvosi segítséget.

A daganatok kialakulásának tényezői: mire érdemes még odafigyelnünk?

A rosszindulatú daganatok kialakulásában szerepet játszhat a Napból származó ibolyántúli sugárzás (UV), másrészt számtalan kémiai vegyület külső és belső használata is. Sok esetben az okozó tényezők közé sorolható a társadalmi környezet, a szociális helyzet, illetve az életmódbeli hibák – pl. a dohányzás, helytelen táplálkozás,¹ túlsúly (elhízás),

¹ Itt főleg a túl sok állati zsírt, és túl kevés védőhatású növényi élelmet

alkohol fogyasztás, stressz, és a gyakori, traumát okozó ütések az adott felületen (emlőn).

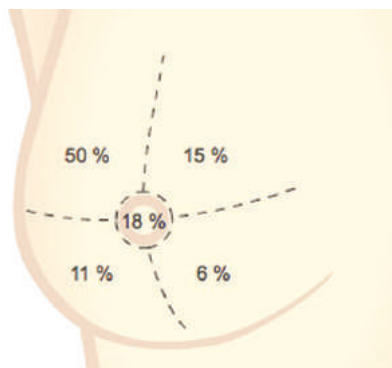
Fontos tudni azt is, hogy e rákot bizonyos gyógyszerek, fogamzásgátló tabletták (ösztrogénpótló hormonkezelések) gyakori, illetve huzamosabb ideig (azaz több mint tíz éven át) való használata is előidézheti.

Az életkor is fontos tényező lehet. Románia területén a 45-

49 (premenopauzás kor), illetve a 60-65 év közötti (posztmenopauzás) nőknél a leggyakoribb a megbetegedés. A gyermektelenség (nullipara), illetve a 30 év fölötti első terhesség is növelheti a mellrák megjelenésének kockázatát.

Nagyon fontos említést tenni az öröklött hajlamról, valamint a genetikai tényezőkről (az összes felismert mellrákbetagek 20-30%-a). Szakkutatások bizonyítják, hogy azon nők esetében, akiknek családjában (anya, nagymama, nővér) már fedeztek fel emlőrákot, lényegesen megnő e daganat kialakulásának kockázata.

fogyasztókra gondolhatunk. Egyes tanulmányok szerint pl. a mediterrán (Földközi-tenger környéki) – azaz, a sok zöldséget, gyümölcsöt, állati zsíradék helyett inkább olívaolajat, és vörös húsok helyett inkább halat tartalmazó – étrend az emlőrák esetében is kockázatcsökkentőnek számított (a szerkesztő megjegyzése).

A daganat gyakoribb elhelyezkedése

Természetesen a betegséghez a terápiákra való rendszeres részvétel által kiváltott testi-lelki

Még nagyobb a veszély akkor, ha az említett rokonok esetében a menopauza beállta előtt alakult ki emlőrák. Ezen esetben, az illető rokonokkal rendelkező nőknél – a mellrák megelőzése érdekében – kötelező a rendszeres kivizsgálás.

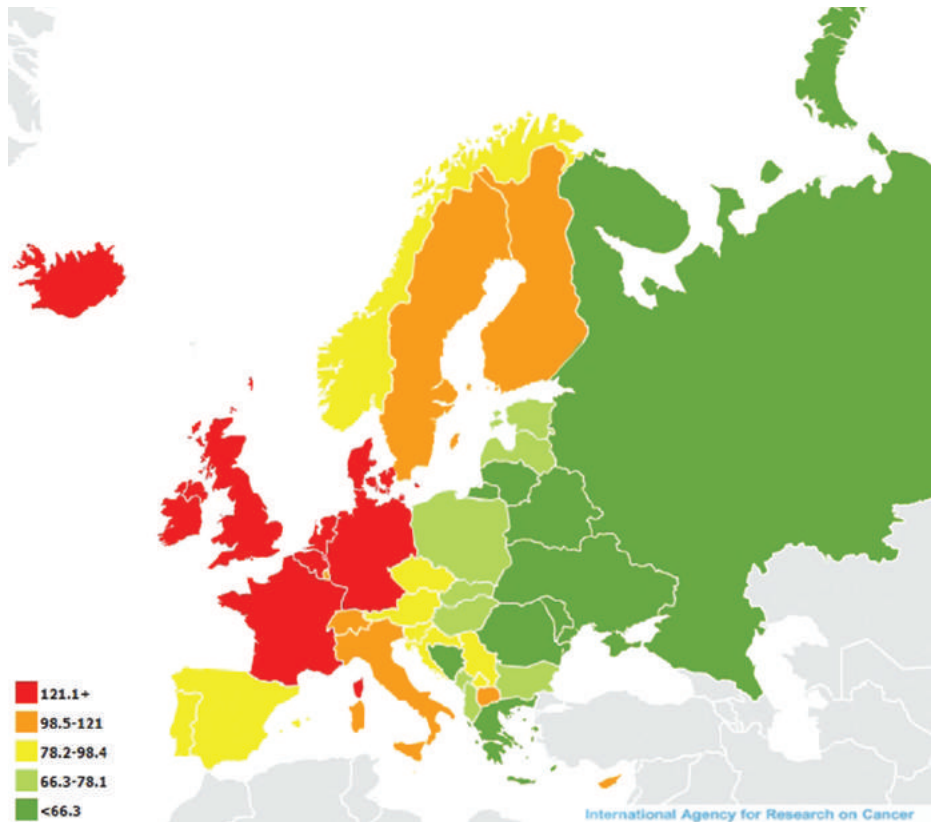
A rákkeltő tényezők² környezetünkben való kiiktatása legalább olyan fontos (primer prevenció), mint a rendszeres szűrővizsgálatok (szekunder prevencio).

Az emlődaganatok típusai

A testünkben előforduló daganatokat általában két csoportra osztjuk: jó- (benign) és rosszindulatú (malign) daganatok. A jóindulatú daganatok nem osztódnak áttétes formában. A rosszindulatúak jellemzője azonban az, hogy az érintett sejtek ellenőrizetlen szaporodásba kezdenek, ezáltal károsítva a környező egészséges szöveteket, ezen kívül pedig egyes esetekben közeli vagy távoli áttéteket is létrehozhatnak a szervezet különféle pontjain.

A mell-daganatok több mint 80%-a jóindulatú daganat. Amennyiben a vizsgálatok emlőrákot igazolnak, akkor a szakorvosokból álló orvoscsoport meghatározza az alkalmazandó terápiát. A kezelési mód kiválasztására befolyással lesz a beteg életkora, általános egészségi állapota, illetve az, hogy még menstruál-e, vagy már menopauzában lévő páciensről van szó. Másrészt, a daganat elhelyezkedését is tekintetbe veszik ilyenkor. A legfontosabb azonban a rák előrehal-

² Ilyen pl. a szedentarizmus (mozgáshiányos életmód) is. Az *American Cancer Society* (kb. Amerikai Rákkutató Társaság) szerint a hetente több napon át végzett, közepes vagy erőteljesebb – izzadást, felgyorsult légzést előidéző – testmozgás csökkentette a rák kockázatát (a szerkesztő megjegyzése).

Az emlőrák miatti elhalálozás 2011-es, európai előrejelzési térképe 2012-re (piros szín: a legnagyobb kockázatú országok; zöld szín: a legkisebb kockázat).

dásának stádiuma, illetve a minta szövettani vizsgálata.

Az emlőrák kezelése

Az emlőrák kezelésében többféle módszer alkalmazható. Gyakran előfordul, hogy kettő vagy akár többféle kombinált kezelést alkalmaznak egyszerre. Ezeknek típusai:

1. Sebészeti beavatkozás, melynek lehetséges változatai a következők:
 - Csupán a daganatnak az eltávolítása.
 - Vagy: a teljes mell eltávolítása (masztektómia).
2. Sugárkezelés.
3. Kemoterápiás kezelés.
4. Hormonterápia tamoxifenel.

A sebészeti (műtéti) beavatkozás

A sebészeti beavatkozás évszázadok óta az emlőrák ke-

zelésének legfőbb eszköze. Korábban az emlőrák sebészeti kezelésének elfogadott módja az emlő teljes, radikális eltávolítása, az ún. masztektómia volt. A beavatkozás során nem csak az emlőt, hanem vele együtt az alatta lévő mellizomzatot és a hónaljban levő nyirokcsomókat tartalmazó zsírszövetét is eltávolították.

Napjainkban azonban az emlőrák sebészeti kezelésében többféle megoldást alkalmaznak. Ezek közös jellemzője, hogy kevésbé radikálisak, így a nők pszichés terhelését csökkentik. Kisebbségi műtéti beavatkozások alatt azt értjük, amikor az emlőnek csupán a negyedét távolítják el. A sebészeti megoldás következő formája az, amikor csupán a rákos csomót veszik ki, bizonyos mennyiségű, azt környező normális emlőszövetrel együtt, megőrizve az emlőt. Ezeket a

Az emlőrák sugárkezelése

sebészi megoldásokat sugárkezeléssel egészítik ki, mivel a megmaradó emlőállományból esetlegesen kiújuló betegséget is meg kell előzni.

Manapság csak nagyon előrehaladott daganatnál kell az emlőt, illetve a környező részt (hónalji őrszem nyirokcsomót) is teljes egészében eltávolítani. Ha az őrszem nyirokcsomó daganatmentes, további hónalji nyirokcsomó eltávolítás nem szükséges, és a betegnek jó esélye van arra, hogy a daganat nem terjed túl az emlő állományán.

Sugárterápia

A sugár- és kemoterápia abban az esetben javasolt, ha például áttét, érbetörés volt a nyirokcsomóban. Abban az esetben, ha ez utóbbi megtörtént, nagy a valószínűsége, hogy a daganat, illetve a rákos sejtek távolabbi területekre kerülhettek. Sok esetben fontos szerepet játszik a daganat mérete – minél nagyobb a daganat, annál nagyobb az esély az áttétre. Ha nagyméretű a daganat, és érbetörés lép fel a nyirokcsomóban, az emlőmegtartó műtét esetén általában sugárkezeléses kiegészítésre van szükség.

szítésre van szükség.

Az emlőrákosok esetében a sugárkezeléshez egy úgynevezett adjuváns terápia kapcsolódik, amelynek elsődleges célja a kiújulás megelőzése.

A kemoterápia

Az adjuváns, segítő kezelésként alkalmazott kemoterápiának előnye az, hogy az adott gyógyszer a szervezetben eloszolva, minden sejthez, szervhez, szövethez eljuthat. Így a szervezetben bárhol is jelenjenek meg rákos sejtek, azaz bárhol is „rejtőz-

nek” azok, a kemoterápia képes „utolérni”, és szerencsés esetben elpusztítani őket.

E ponton fontos tisztában lennünk azzal, hogy 100%-osan hatékony kemoterápia nincs. Általában a kezelések 60-80%-os javulást mutatnak, tehát a betegek többségénél a kezelés hatékony.

Mint minden gyógyszeres kezelésnél, úgy ez esetben is fontos tudni a lehetséges mellékhatásokról. Mivel a kezelés célpontjában a sejtek, nevezetesen a rákos sejtek állnak, a kemoterápiás kezelés következtében bizonyos egészséges sejtek is átmeneti sérülést szenvedhetnek. Ezek regenerálódása sajnos hosszas folyamat lehet.

Azonban, azért alkalmazhatók a terápiában mégis ezek a gyógyszerek, mert a daganatsejtek általában képtelenek felépülni a károsodásból, a normál sejtek viszont a károsodást leküzdve képesek regenerálódni.

A sejtekre gyakorolt káros hatás

Ez az egészséges-sejt károsodás jelenti a toxikus, gyógyszeres kezeléseket leggyakoribb mellékhatását. Melyik sejtek szoktak tehát kárt szenvedni?

Sugárterápia hason fekve (Ohio State University's James Cancer Hospital, Egyesült Államok)

Megemlíthetjük itt a szórtüszősejteket, beleértve a hajhagymasejteket is. A kezelést követően ezért a leggyakoribb mellékhatás az átmeneti hajhullás, illetve a haj teljes elvesztése. Az esetek nagy részében azonban ez az állapot nem végleges.

A kemoterápia ugyancsak rendkívül erős hatást gyakorol a gyomor-bél nyálkahártya felületén levő sejtekre is, ezért a kezelést követően átmeneti gyomor-bélrendszeri mellékhatások jelentkeznek, úgy mint az étvágytalanság, hányinger, hányás, hasmenés, szájnálkahártya-gyulladás, és gyomortájéki fájdalmak vagy görcsök. Az ilyen jellegű panaszok azonban gyógyszeres kezeléssel (pl. hányáscsillapítókkal) többnyire jól kezelhetők.

Kemoterápia esetén a vérképző szervben, azaz a csontvelőben is bizonyos elváltozások léphetnek fel. Nevezetesen, csökkenhet a fehérvérsejteknek, vörösvértesteknek és a vérlemezkéknek a száma melynek következtében vérszegénység (anémia) alakulhat ki. Ez pedig sajnos károsan hat az immunrendszerre, azaz a szervezet védekező képességére.

Ezért, a kemoterápiás kezelés esetén a betegek általában fogékonyabbak a külső fertőzésekre. Emiatt fontos az ők esetükben a rendszeres vérvizsgálatok elvégzése, illetve ha szükséges, esetleges antibiotikus kezelés alkalmazása is. Így hát, nem kell megijedni: a kemoterápia mellékhatásai általában jól kezelhetők.

Másrészt, összességében nézve valóban ijesztő lehet, hogy egy betegség jelenléte, avagy esetleges elhanyagolása mennyire végzetes tud lenni. Viszont az is komoly testi-lelki traumát okoz a betegnek, ha a megállapított betegség rákos jellegű. A fent

leírtakat alapján láthattuk, hogy a betegnek mennyi megterhelő procedúrán kell átesnie gyógyulása érdekében.

Viszont mindennek ellenére megéri helyesen eljárni, és fontos tisztában lennünk az állapotunkkal, bármilyen is legyen az. Hallgassunk a szakemberekre, és segítségükkel jó esélyünk van a gyógyulásra.

Tudtad-e?

A mellrák elleni küzdelem világnapja minden évben október 1.

Eme ünnep célja felhívni az emberek figyelmét a betegség korai felismerésének fontosságára. Először 1991-ben használták a rózsaszín szalagot a mellrák túlélői, amelyet egy bizonyos S. G. Komen Alapítvány kezdeményezett. Azóta a világ minden táján ez lett a mellrák elleni küzdelem szimbóluma.

Később, 1996-ban megjelent a kék szalag is (J. W. Nick Alapítvány), amely által a figyelmet arra kívánták felhívni, hogy a férfiak

esetében is fennáll is mellrákos megbetegedés lehetősége.

A szalagok a reményt szimbolizálják, a félelem leküzdését segítik, és akik viselik, a szolidaritásukról tesznek bizonyosságot.

Dr. Rupárcsics-Ilyés Zsuzsanna,
orvos, belgyógyász.

*Ehingeni Klinika,
Baden-Württemberg tartomány,
Németország*

Kedves Olvasók! Szívesen válaszolok bármely, a fentiekkel kapcsolatos kérdésükre a suzanne_ilyes@yahoo.com e-mail címen, vagy a Facebookon.

Szeretettel, dr. Rupárcsics-Ilyés Zsuzsanna

Tönkrement házasságok kézikönyve

(2. rész)

A múltkoriban a kereszthordozásról beszéltünk. Mindenkinek megvan a maga keresztje, amelyet Isten enged meg számára, a jellem-csiszolás érdekében. Ugyanakkor, Isten számon kéri tőlünk, ha felebarátunk keresztjét a mi szeretetlenségünk által megnehezítettük.

Ne ítélj, hogy ne ítéltess

„Ne ítéljétek, hogy ne ítéltessetek. Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek, és amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek nektek.” (Máté 7:1-2)

Nehéz szomorúbb helyzetet elképzelni annál, mint amikor a házastársak csak a „falu szája” miatt maradnak együtt. Ha már nem a szeretet szálai fűznek életem társához, hanem csak a „Vajon mit mondanának az emberek, ha most elmennék?” vagy: „Mit képzelnének rólam, rólunk, hogyan

néznének rám az utcán?” típusú megfontolások... hozzávéve még azt is, hogy talán nincs is hova menni, hisz a fizetéséből egy házbért nem engedhetnék meg magamnak, a pertől, vagyonelesztástól pedig irtózom, és az idő alatt is együtt lakni a pereskedő feleknek felér a pokol szenvedéseivel... akkor az egy fedél alatti élésünk rettenetes börtönné válik, melyből sokszor az idegösszeroppanás határán – vagy akár azon is túlmenve – várjuk a szabadulást.

Herrmann bácsi

Az évek során sokszor volt alkalmam Brassóba vagy Bukarestbe utazni, a könyvkiadónk által megszervezett találkozókra. Ilyenkor, barátaimmal együtt kedvenc megállóhelyünk volt Szászkezd, a Segesvár-Brassó útvonalon. Mindannyiszor megcso-

dáltam lutheránus templomának hatalmas, erődszerű tornyát, sétálgattam a tipikus, régi szász házak szegélyezte utcákon... A magas kapuk, a szép házakat övező kőfalak mögötti zárt udvarok, a tornácok, a zsalugáteres ablakok, a nagyméretű, ízléses csűrök és istállók, az árnyas, hatalmas diófák, a kikövezett utcák: mind a biztonság, békesség és szorgalom ódon, kellemes hangulatát sugallták. „Milyen boldogan élhettek itt az emberek, a családok, nemzedékről-nemzedékre, évszázadokon át...!”- ábrándoztam.

Évekkel ezelőtt már csak hat németajkú polgára volt a falunak, s egyikük a számunkra is a templomot megnyitó, bemutató Herrmann bácsi volt:

– Mind elmentek az emberek az anyaországba, és ott mind elment az eszük... majdnem mind elváltak. Idősek, fiatalok, középkorúak... mind... – árulta el beszélgetésünk során, maga elé merengve.

Megdöbbenve hallgattuk, és lassan kirajzolódott a tragédia: nemzedékeken, évszázadokon át összefogta a családokat a ház, a falu, a tradíciók, a közös ismerősök, a nagyrokonság, a vagyon, az örökség, a kert meg a földek, na meg a kis, romániai kereset...

És hirtelen kapuk nyíltak, új lehetőségek: a németországi keresetből egyedül is, házbérrel együtt boldogulni lehetett, az új nagyvárosban pedig már senki sem ismer. A faluközösség, a sok figyelő szemével és pletykás, ítélő ajkaival együtt megsemmisült, szétszóródott... és a házastársak, kiket már csak az üres dióhéj tartott össze valódi, mély szeretetkapcsolat nélküli házasságukban – a hirtelen rájukszakadt szabadságban szétrebbentek, mint kalitkájukat rég meggyűlölt

Szászkezd erődtemploma

rab-madarak, annak nyitva feledezt ajtaján át.

Ma is előttem van Herrmann bácsi – ki talán már rég megpihent: ott áll a képzeletemben az ősrégi templomajtóban, mögötte az üres padok, előtte az üres házak, melyekhez már nem tartoznak valódi családok, melyeknek már nincs kit hazavárni... s mintha a gyökerevesztett talaj eltűnt volna a lába körül, mint utolsó kulcs-őrző, csak áll a semmiben, miközben lelkét megfagyasztják a távolból jött hírek: a lelki halálok hírei, melyek hazaszállnak a sír-faluba.

Akaratlanul is Kalotaszeg jut eszembe. Akaratlanul is a saját magam élete és családjá jut eszembe: minket mi tart össze? És: vajon mitől őrzött meg minket, szegényebb sor(s)ú, ideragadt magyarokat Istenünk óvó keze...?

El tudnánk-e most mondani szívből: Urunk, ragassz ide minket, szülőföldünkhöz, ragassz egybe minket, itt ahol vagyunk, bűnös embereket, még akkor is, ha csak üres, héjában főtt krump-link marad – de szeretet legyen köztünk, ó, Urunk, a te áldott, drága szereteted fonjon egybe, és nem kell semmi más...

Ha nekem, akkor neki is

Egy mezősi faluban beszélgettünk egy kedves, idős néni-vel. Egy akkor már válásban levő házaspár „került terítékre”: igen, habár ital, testi bántalmazás, és sok lelki-testi nyomorúság gyötrelmeinek helyévé vált otthonuk, a néni elszomorodva ezt mondta a feleségről:

– Mégsem kellett volna beadnia a válást – lám, én is egy életen át milyen sokat szenvedtem a férjem miatt, és mégis túrtam...

Románul ezt így mondhatnák: „Să moară și capra vecinului” – azaz, haljon meg a szom-

Szászkézd üres házai

széd kecskéje is, ha már az enyém meghalt.

Milyen sokszor él bennünk ez a lelkület! Saját nyomorúságunkon mintha enyhítene valamelyest a másik boldogtalanságának tudata, és sokszor egy egész faluközösség nézi tétlenül - hogy ne mondjuk: egyesek esetében titkos, talán csak tudat alatti elégtétellel - egy-egy házaspár élethosszig tartó kínlódását... mert hát: Nekem sem éppen rózsás... Azonkívül pedig: Mit is tehetnének? – ötlenek fel ilyenkor fejünkben a sablon-mondatok. Nem bújhatunk bele a más családjába, életébe...! Meg hát ők választották egymást, senki sem kényszerítette őket... és így tovább.

Furcsa tehetetlenség ez, melynek kábulata azonnal lefoszlik, amikor a kettő már nem bírja, és belefog a szétszakadás kálváriájába. Ekkor rögtön megjelennek a buzgó ítélezők, és az egyiknek pártját fogó, míg a másikra követ dobáló önkéntes hóhérok, és napestig dörögnek a pletyka-ágyúk.

Igen, ez a része már jobban megy a dolognak. Ekkor már tudjuk, mit és hogyan kell csinálni.

Afrika és a fejlett Nyugat

Afrika számos országának elmaradott vidékein, ha valaki rendszeresen veri, vagy akár meg is öli

feleségét, gyermekét: semmiféle büntetésben nem részesül – csak mintha valamely háziállatát, pl. tehenét, szamarát verte, ütötte volna agyon. Az övéi, az ő baja mit csinál velük – így a törvény karja és a közvélemény.

Afrikai nő (Mali, Nyugat-Afrika)

Brrr... a sötét Afrika... A világ másik részén meg ott van Észak-Amerika, meg Európa boldogabbik vége: ott már semmit sem szabad - ha rákiabálsz a roszszalkodó gyerekre, az újfajta elrugaszkodott humanizmus szemléletében az bűnnek tekintendő, hát még ha rá is csapsz...

De vannak jó dolgok is: képzett házassági tanácsadók, sokan közülük keresztények, sőt lelkészek, akik mernek is, és tudnak is - az egyik fél kétségbeesett segélykiáltására - „belebújni a mások életébe”; menedékszállások a bántalmazott, fenyegetett nőknek, gyermekeknek; és a társadalom - munkatársak, szomszédok, rokonok, barátok - nagyobb toleranciája, együttérzése (empátiája) a bajba esettek iránt.

Mert hát én is lehetnék a helyébe – avagy már voltam is...

Azaz: kevesebb álszentség, passzivitás, hüledezés, kritizálás és káröröm – és több segítőkészség és megértés. Ez itt a tét.

A menedék

Johanna-al Sain (ez csak egy írói álnév, a valódi szerző védelme érdekében), az *Allahért harcoltam*¹ című kitűnő életrajzi könyvében leírja élete hullámzó kálváriáját: a fiatal, német nő az elhidegült kereszténységből kiábrándulva az iszlámhoz csatlakozik, és annak buzgó terjesztője lesz. Németországba áttelepült, közel-keleti származású muzulmán férfihoz megy férjhez, majd gyermekeik lesznek, de eközben fokozatosan felfedezi a valódi Krisztust, és átadja életét Őneki.

Férje ezt áruháznak tartja, és állandó dührohamaitól kísért, rettenetes időszak következik életükben. Végül Johanna, barátai segítségével egy keresztyén anyaotthonba menekül, ahol lelkipályozásban és nyugalomban van részük. Lassan felveszi férjével is a kapcsolatot, aki egy idő után, felügyelet alatt meglátogat-

¹ Evangéliumi Kiadó, Budapest, 2002

hatja őket. Az eltelő hónapok, és a sok ima lassan kezdi meghozni gyümölcsét: a könyv végén Johanna reményét fejezi ki afelől, hogy talán egy nap Krisztusban találkozhatnak.

Szükség lenne-e nálunk is ilyen otthonokra? Vagy ez is csak a túlérzékeny nyugatiak egy hóbortja...?

A benzines kanna

Merüljünk most bele egy kissé abba, amit Isten, e bukott világra tekintve, milliószámra kénytelen elviselni nap mint nap.

Laura nénit (nem a valódi neve), évekkel ezelőtt egy faluban ismertem meg. Ezen idegileg meggyengült, de ugyanakkor Istenben bízó román nő életét hallva, a hideg fut végig a hátunkon.

Fiatal lányként egy hozzá hasonlóan ortodox férfiba szeretett bele. A legény kezdetben olyan volt, mint sok más társa: meg-megitta a magáét, dohányozott, és nem sokat törődött Istennel. De hát az udvarlás alatt minden lány szépeket remél...

Az évek teltek, és sorban érkeztek a gyerekek. Eközben a fér-

Muzulmán mecset, Köln

jen egyre durvább vonások kezdtek kiütközni. Egyre többet ivott, verni kezdte az asszonyt, állandóan trágáruul beszélt, mocskolta és unos-untalan minden ok nélkül paráznasággal vádolta. Obszcénül megalázta a gyerekek előtt, és részeg állapotában halállal fenyegette a nőt, ki gyerekeivel együtt állandó rettegésben élt.

Egy nap a férj részegen, gonosz viselkedés és ütlegelés után hirtelen ezt mondta:

– Most megöllek.

Az asszonyt a padlóra sújtotta, míg az egyik, 8-10 éves kisfiuk a sarokban reszketett. Az nő az ijedségtől majd elájulva, magában állandóan csak Jézushoz imádkozott. Ekkor a felette magasló, az őrijtő nedű révén a démonok hatása alá került lény így szólt:

– De nem! Neked négy gyermeket kell még felnevelned! Mégsem téged, hanem magamat ölöm meg!

Ezzel kifordult a szobából és eltűnt a ház mögötti csűrben. Az asszony lassan feltápáskodott, és az embere után botladozott. Eközben az egy, a csűrben levő benzineskanna dugóját kicsavarva, az üzemanyagot magára öntötte, majd meggyújtotta. Amikor az asszony belépett, a férje már ordítva égett. A nő gyorsan egy pokrócért szaladt, és rádobta az emberre. A tűz kialudt rajta, és gyorsan kihívták a mentőket.

A kórházban a rendőr megkérdezte a férfit:

– Mi történt?

– Az asszony öntött le benzinnel és gyújtott meg, amíg részeg voltam. Bosszúból tette.

A rendőr azonnal elhitte, és szemrehányóan tekintett a nőre:

– Hogyan tudott ilyesmire vemedni?

A feleség újból majd elájult. Elmondta mi történt valójában, és

szerencsére a kisfiú igazoló vallo-mását is figyelembe vették.

A hónapok teltek, és az égési sebek úgy-ahogy gyógyulni kezdtek. Úgy nézett ki, egy nap hazaengedik, s azután ki tudja, mi lesz. Csakhogy ez a rendszerváltás előtti időkből volt, amikor a kórházi állapotok (ugyancsak) nem voltak túl kívánatosak. Így az ember végül elkapott egy kórházi fertőzést, és belehalt.

Az asszony egyedül nevelte fel gyerekeit, akiken lassan kimutatkozott apjuk természete. Ma, az idős, tönkrement nőt csúnya szavakkal illetik, az pedig betegen vánszorog ide-oda magányos otthona és a gyerekei lakása között, miközben idegileg kikészülve vár-

ja e földi pályafutásának végét...

Kérdések. Egy: hol van hát a társadalom és a jogállam védő szerepe? Ja, ezekről még errefele nem hallottunk, mert hát ugyebár, hogyan és ki „bújjon” a más családjába...

Ahogy Kain is kimondta annak idején: „... avagy őrizője vagyok-é én az én atyámfiának?” (1 Mózes 4:9)

Kettő: hol hallottam én már azt, hogy jó dolog az alkohol, de persze csak mértékkel... mert hát én is iszom, de azért nem viselkedem (éppen) így...

Legyen. Én nem, és te nem. De ha tíz, vagy száz, vagy csak ezer ivóból egy művelné ezt, akkor is ki kellene tiltani az alkoholt ebből az országból.

Itt már nem egyeznek a vélemények? Jó, hát akkor lépünk tovább.

Mezőségi poklok

Házastársi kapcsolatunknak, és sokszor az általunk nyújtott életpéldának és nevelésnek – hibáival és hiányosságaival együtt – még halálunk után is kiterjesztését és folytatását jelenti gyermekeink élete. És erről megint bőven lenne mit szólni.

Jó néhány éve annak, hogy egy mezőségi faluban könyveket árulva, a főutcán házról-házra mentem. Az egyik háznál özvegy, magyar néni fogadott. Elbeszélgettünk, és kiderült: a férje ivott, s a fia is iszik. Mégpedig a nyugdíját veszi el. Ha nem adja, üti, és csak elveszi, majd elissza. Imádkoztunk, az Atyához kiáltva.

Tovább vonszoltam könyveimet. Nemsokára egy román nénihez léptem be. Ugyanaz a rém-mese. Az italos férj már megpihent, a fia részeges, veri és elveszi a kis nyugdíját. Imádkoztunk.

Tovább vánszorogtam. Újra egy özvegy magyar néni. Egyetlen fiával lakik. Most már ti folytassátok: ... igen, úgy van. Iszik, veri, és elveszi a nyugdíját.

S ahogy a postás kitette a házból a lábát, mindenki tudja a dolgát. Kérdezettem az embereket: Vajon nincs lelkiismeret-furdalása a bár tulajdonosának? Hányan a családjuk, gyermekeik előtt isszák el a tűzfára, élelelmre, ruhára és más szükséges dolgokra valót? Ilyenkor általában ugyanaz a felelet:

– Hát, senki sem kényszeríti az embereket arra, hogy igyanak... ő csak annak ad, aki kér...

És amikor a postás már visszafele jön a nyugdíjosztásból, csak a szemevilánása keményedik meg. És poharukat markoló rabjai tudják már mi a dolguk, és indulnak, behajtani szerencsétlen szüleiken a saját hitel-tartozásukat.

Tudjátok, lesz egy ítélet is. Amikor mindenki odaáll majd az igazságos Bíró elé, Aki előtt egész éle-

tünk nyitott könyv. És vajon mi lesz azzal, aki itt Sátán bűntársa, hűséges jobbkeze volt? Jó lenne ezen elgondolkodni most, míg tart a kegyelem.

„Fennhézva mondja a bűnös: Nem lesz számonkérés, nincs Isten! Ez minden gondolata.” (Zsoltár 10:4 – Új Prot. Ford.)

Ismert titkok

És még egy szó: vajon úgy, ahogy én egy délelőtt alatt ennyi mindent megtudtam, más nem tudta? Sem pap, sem rendőr, sem polgármester?

Kőbányai csárda, 1942

Ott a központban, a „magyar és a román” templomok árnyékában folyt mindeme szegény, háborítatlanul.

Míg egy napon valamiféle hívők érkeztek egy másik faluból. És többek között az említett három asszony közül is az egyik befogadta őket, és hétről-hétre tanulmányozták a Bibliát, meg imádkoztak. S csodák-csodája! Egy nap a részeges, anyját verő fiú is beült, és hallgatni kezdte azt, ami a konyhaasztal körül elhangzott. És eltöprengett...

De ez már hallatlan! Az egészet árgus szemmel figyelők ezt már nem hagyhatták szó nélkül! (mert hát falun mindenki mindent tud... – Hoppá, elárultam magam:

Árvíz

hát akkor azt is tudták, amiről az előbb beszélgettünk...?) – és futottak a paphoz (nem mondom, milyen féléhez, hogy ne vessünk rossz fényt valamely felekezetre).

És ekkor végre megmozdult a gépezet. Ő, a lelkek pásztora, csak nem hagyhatja szó nélkül, hogy a hívők itt, a temploma árnyékában elhalásszák a báránykáit?

És ő is leült a konyhaasztal mellé, gyözködni, mint Igeismerő, hogy nem úgy van az...

És győzött. És az italt meg mindenféle mást tiltó idegenek elmaradtak, és visszaállt minden a régi, nyugodt kerékvágásba...

És még nincs vége

Egy másik mezőségi falu. A pokol kapuja a mennyország kapuja mellett tátong. Azaz: az anyját idegebetegre verő, és az apja bordáit eltörő dühöngő, alkoholista fiú mindezt a hívők imaházának közvetlen szomszédságában műveli...!

Elképedve-kékülve szólok fel a testvéri közösségben:

– De hát nem lehetne-e valamit tenni? Sem a papok, sem a rendőr, sem a falu vezetői, sem ti, sem a szomszédok?

– Jaj, hát nincs mit... a rendőr megverte, de akkor hazament, és ezt kiáltotta a szüleinek: Ti engem feladtatok a rendőrségre? S azután volt haddelhadd... Több „doszárja” is van már, de hát nincs mit tenni...

Valóban nincs? A szeretet bölcsességre indít, és megmutatja mit kell tennünk. Úgy, ahogy az irgalmas samaritánus is tudta, mit kell tennie a rablók kezébe esettel, aki mellett a pap és a lévita csak sietve, és fejét elfordítva ment el... (lásd Lukács 10:25-37)

„Aki megveri az ő atyját, vagy anyját, halállal lakoljon.(...) Aki szidalmazza az ő atyját vagy anyját, halállal lakoljon.” (2 Mózes 21:15,17)

És erről nem Mózes döntött így, ahogy sokan gondolnák. E rettenetes bűn büntetését maga az Úr, a Teremtő Isten határozta meg. (lásd 2 Mózes 20:22, 21:1)²

A tréfás mobil

De most beszéljünk egy picit a feleségekről is. Az egyik ismerős házaspár válófélben volt, s a férj tettelegességre is vetemedett. A falu szája is működött: ki az asszonyt, ki a férfit hibáztatta, ki mindketőt.

Kinek volt igaza? Most sem tudom. És talán nem is mindig az a fontos, hogy elbíráljuk: ki a jó és ki a rossz fél ezekben az emberi tragédiákban.

Egy nap, megszólalt a mobilom – az illető férj számát jelezte ki. Megnyomtam a válaszgombot:

– Halló... halló...

De senki sem válaszolt. Úgy

² „És monda az Úr Mózesnek: Ezt mondd Izrael fiainak... (...) Ezek pedig azok a rendeletek, amelyeket eleikbe kell terjesztened...”

Román falusi rendőrös

nézett ki, a hívógomb véletlenül nyomódott meg. A helyiségben, ahol voltak, beszélgetés, nevetés hallatszott: baráti, valószínűleg ivó társaság előtt a feleség a férjet gúnyolta, aláza. Az idegesen dadogott, védekezni próbált, de a feleségének jobban ment... És felfigyeltem a „barátok” nevetésének megvető felhangjára is... Majd letettem.

Na most, mi mit tennénk ilyen helyzetben? És ki itt a hibás? És milyen mértékben? Másrésztől: képzeljük el, hogy ahogy én akkor egy villanásra beleláttam e család nyomorúságába, úgy van Valaki, aki mindent tud rólunk, és mindig, mindent lát.

„És meg ne szomorítsátok az Istennek ama Szent Lelkét, aki által megpecsételtetek a teljes váltásának napjára. Minden mérgeesség és harag és lárma és káromkodás kivettessék közületek minden gonosszággal együtt. Legyetek pedig egymáshoz jóságosak, irgalmasok,” „és bocsássatok meg egymásnak, ahogyan Isten is megbocsátott nektek a Krisztusban.” (Efézus 4:30-32)

³ E mondatrészt az Új Protestáns Fordításból idéztük

Tavaszi táj Viságmezőn

A kéthangú asszony

És még egy kép. Kolozsvár beton-gettóiban vagyok, amelyek a kertes családi házak helyét foglalták el a diktatúra erőszakos éveiben. Emeletről-emeletre, ajtóról-ajtóra haladok könyveimmel. Az egyik ajtó tárva-nyitva. A fürdőben megy a mosógép. Kopogtatok, bekialtok: Jó napot! Van-e valaki?

Egy fiatal nő jön kifele, de eközben nagyon csúnya, kellemetlen hangon kiabál, szid valakit... Kiér az előszobába, és megpillant engem az ajtóban: öltöny, fehér ing, fekete bőrtáska, mint egy rendes ügynök.

A fiatal hölgy hangja megváltozik: meleg, kellemes, vonzó lesz.

– Ó, Ön az...? Bocsánat, azt hittem, hogy a férjem....

Egy: ki ne szeretne egy ilyen kedves, vonzó külsejű és hangú nőnek a férje lenni? Mert az „elején”, meg jelenleg is a munkahelyén, meg mások előtt is bizonyosan ezt a hangját használta, használja...

Kettő: mi volt ez a második, borzalmas, csupán-csak a férjeurának tartogatott hang?

Nos, itt a csapda, és ebből másszatok most ki, kedves férjecskék...

Erőszak

Nem csak késsel lehet ölni... nem csak ököllel lehet szívet-lelket bezúzni... lehetetlen, furcsa, ördögi helyzetek virágnak a bezárt ajtók

mögött, paranoikus vádak, esztelen féltékenység, és a mérhetetlen romlottság, önzés és gonoszság gyomjai fullasztják meg a házasság ama kertjét, melyből a szeretet palántáit hajdanán beültető Kertész már régen kizárták, és ahova a gonosz médiák által csak az Ellenség savas esője hull...

És: egy kétségbeejtő tévtanítás

„Mindig, mind a kettő hibás!” – hajtogatják újabban lelkészek és a magukat hozzáértőnek tartó emberek, valahogy ezzel is mosva a kezüket: Ti főztétek, ti egyétek meg! Azaz: ha mind a kettő a hibás, akkor nincs is igazán áldozat, hisz valójában mindkettő agresszor. S akkor már nekem sem kell közbelépnem, védenem, mentenem, segítenem.

Jézus Krisztus bevonul Jeruzsálembe

Vagy esetleg csak úgy távolról, a magam kényelmes biztonságából kemény, álszent közhelyek szappanbuborék-mentőövét dobálva be az élet óceánján fuldokolóknak...

Ördögi filozófia ez, a pokol konyháján kotyvasztva, amelyik a rablók keze közé esettnek is azt mondaná: Miért mentél arra? Vagy: ki tudja, mit műveltél te is, mivel ingerelted fel a tisztelt rabló urakat... De bocsánat, most sietünk, egyéb dolgunk is van, mint itt vesztegetni az időt... alászlógája.

Milyen jó, hogy a sziklás szurdok-kanyarban már hallatszik az Irgalmas Samaritánus szamarának patája...! Most sietni kezd, most leszáll szamaráról, habár nekem, a Nagy Rabló kezébe esettnek már életem is fogytán, és szívem is alig ver... Mellém térdel, sebeimet ápolja, karjaiba vesz... nem kérdez, nem vádol, nem utál, hanem szamarára emel, és visz, siet... valahová, ahol végre biztonság van, ahol örök béke és nyugalom van.

„Ne nyugtalankodjék a ti szívetek (...) ha majd elmegyek, és helyet készíték nektek ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket...” (János 14:1,3)

„Ímé jön néked a te királyod: igaz és szabadító ő, szegény és számárháton ülő, azaz nőstény-szamárnak vehén.” (Zakariás 9:9)

Mi a teendő?

Azaz, más szavakkal: hogyan válhatunk eme összetört élet-roncsokkal borított földi

Sztána – kispados régi kapu

csatatéren kőszívű, tovasiető világbölcseből irgalmas samaritánussá környezetünk számára?

Nézzek egy picit körül: hány szobánk van? Be tudnám-e fogadni bajba került barátomat, barátnőmet? Kész lennék-e vigasztalni, mellette állni, amíg a dolgok lecsillapodnak? Képes vagyok-e a másik, esetleg vétkes felet meglátogatni? Imádkozni, gyötrődni? Megoldásokat keresni? Menteni, segíteni? Vagy elfordítom a fejem, mint a pap vagy a lévita, miközben elmegy a vérbe fagyott mellett?

Ma nem hideg filozófusokra, vagy álszent kődobálókra van szükség. Hanem cselekvő, önfeláldozó, bölcs és bátor szeretetre.

Argentín utcai kaland

Végezetül pedig egy szép, igaz történettel zárnam e témát.

A kilencvenes évek végén ismertem meg egy alsóvisói látogatása alkalmával Samuel Monniére-t, a francia származású, azóta már elhunyt kitűnő lelkész és misszionáriust. Sokat mesélt nekünk életéről, és a világ számos helyén átélt tapasztalatairól.

Buenos Aires-i utca

Buenos Aires

Argentínai tartózkodása során történt, hogy Monniére egyszer megfogadta: nem telhet el többé nap anélkül, hogy bizonyosat ne tenne hitéről valakinek. Egy esős vasárnapon már késő estére járt, amikor hirtelen rájött: aznap még senkinek sem beszélt Krisztusról!

Elindult hát Buenos Aires néptelen utcáin, gondolva: talán rábukkan valakire, de senkivel sem találkozott. Az egyik villanyoszlop mellett azonban megpillantott egy összerogyott, búzló részeg embert. Megnézte, de tovább is ment. „Mit is kezdhethék vele?” – gondolta. De egy jó séta után sem bukkant senkire. Visszatérőben újból elhaladt az alvó, ittas ember mellett.

„Uram, talán ő lenne az, akivel ma találkoznom kell?”

Ekkor felötlött benne, hogy Isten szemében ez a lélek is pontosan olyan értékes, mint bárki más. Megpróbálta felébreszteni, de nehezen ment. Dülöngélve, rángatva elindultak, s valahogy kiderítette, hol lakik az illető, habár az szidta, és nem tetszett neki a zavarás. A felesége sopánkodva fogadta őket:

– Ó, Pedro, rettenetes! Kérem, uram, nagyon szégyellem magam. Megint csak ez történik, hétvégén minden pénzét elissza!

– Nem baj asszonyom. Fektesse le, s holnap délután benézek.

Hétfő délután valóban elment hozzájuk. A férfi rendbe téve várta, és nagyon szégyellte magát. A felesége szidta:

– Látod, ennek az úrnak kellett éjjel hazahoznia! Meddig csinálod még ezt? – és így tovább.

Monniére megnyugtatta őket, majd megkérdezte:

– Mikor szokott lenni a fizetés?

– Péntek délben...

– S mikor megy Ön inni?

– Hát akkor... tudja, a barátaimmal, minden pénteken...

Monniére ekkor egy tervet eszelt ki. Tudta, hogy a latin-amerikai férfi amolyan „igazi” férfi, aki szégyellné a kollégái előtt azt, ha az asszony jönne oda pénteken elkérni a pénzét. De ha egy barátjával menne el...?

– Nézd Pedro, te jó ember vagy. Nem szeretnéd-e azt, hogy a következő fizetésedet – úgy ahogy van – átadd a feleségednek?

– Dehogynem! De hát...

– Ide figyelj, én tudom, milyen az, ha a barátok hívnak meg egy pohárra, s utána már látod, nem tudod megállni, és következik a többi. Ezért segíteni szeretnék neked. Mi lenne, ha én eljőnnék a munkahelyedre pénteken délben, és te velem eljőnnél, a kollégáknak pedig azt mondanád: ne haragudjatok, de most egy barátommal találkoztam, azzal kell tartanom?

– Hát jó, ha Ön is így akarja...

Eljött a péntek. Monniére megvárta Pedrót, elbúcsúztak a kollégáktól, s hazaindultak. Otthon, Monniére így szól:

– Most pedig van valami, amit oda kell adnod a feleségednek.

Pedro előhúzta a borítékot, és átadta teljes heti fizetését az asszonynak. Az könnyelábadt szemmel mondta:

– Uram, már alig reméltem, hogy ez megtörténhet!

Monniére ekkor felszólította őket:

– Gyertek, köszönjük meg az Úrnak.

Letérdeltek, s hálát mondtak az Ő jóságáért, erőt kérve a továbbiakra is.

Azontúl Monniére minden pénteken megvárta Pedrót, és mindig együtt mentek haza. Megbarátkoztak, majd elkezdte a házaspárral tanulmányozni a Bibliát. Eljött a pillanat, amikor Pedro és felesége átadták életüket Istennek, s az ital démonának távoznia kellett. Pedro boldog és szabad emberré lett Krisztus ereje által.

Kedves Olvasók! Tudna-e Isten rajtunk keresztül is dolgozni? Van-e még időnk, energiánk – azaz szeretetünk – egymáson segíteni? Szabadok vagyunk-e egyáltalán?

Az Úr szabadítson fel minden megkötöttség alól, megtisztítva szíveinket és családjainkat az Ő Szentlelkének ereje által, hogy azok ekképpen a menny előízét árasztassák. Ámen.

„Az az én parancsolatom, hogy szeressétek egymást, amiképpen én szerettelek titeket.” (János 15:12)

„Bizony, bizony mondom néktek: amennyiben megcselekedtétek egygyel az én legkisebb atyámfiai közül, velem cselekedtétek meg.” (Máté 25:40)

Jancsó Erik,
Szászfenes

Hiba-javítás

- A múltkori, 13. lapszámunk 1. oldalán a kókuszdió és a pálmamag mellett az avokádót is említettük, mint telített növényi zsír-forrást. Ez csak részben igaz, mivel az avokádó zsírjának csak 15 százaléka telített, míg a többi telítetlen. (Avokádó összetétele: zsír – 15%, fehérje – 2%, cukor – 1% alatt, rost – 7%)

Avokádó

- A 15. oldalon pedig a 3. lábjegyzetben „Jézus szűztől való fogantatását” helyett „Jézus szűztől való születését” kellett volna írunk. (Az Úr Jézus ugyanis a Szentlélektől fogant, és Szűz Máriától született).
- Másrészt, jogos megjegyzés érkezett katolikus olvasóink részéről lapunk negyedik, 2016 júniusi számában közölt *Egészségünk: Az alkohol – áldás vagy átok* című cikkével kapcsolatban. E cikkben, a 10. oldalon bemutatott történetben egy férfiről volt szó, aki borba mártott ostyában részesült gyermekkorában, első áldozóként. Kedves olvasóink megüzenték, hogy ez nem lehetséges, mivel a hívek esetében az áldozás a római katolikus egyházban csak egy szín alatt, ostyával történik.

Valóban így van, habár a Magyar Katolikus Lexikon szerint a

Második Vatikáni Zsinat döntése alapján, 1969-től kezdve – a helyi püspök meglátására bízva – a híveknek is megengedik bizonyos esetekben a két szín alatti áldozást: pl. a lelkigyakorlatok résztvevőinek, a felnőttkeresztségi misén a keresztelt személynek és hozzátartozóinak, a nászmisén a házaspárnak, stb. 1973 óta pedig a Magyar Püspöki Kar többek között az elsőáldozóknak és a nagycsütörtöki, esti szentmisén résztvevőknek is engedélyezte a két szín alatti áldozást. Ez esetekben az ostyát borba mártják, vagy az ostya átvétele után a kehelyből kis ezüst csövön át egy kis bort szívnak fel az áldozók.

Ugyanakkor, a történetben szereplő amerikai fiatalember valószínűleg a görög katolikus, vagy a görögkeleti egyházhoz tartozhatott, mely egyházakban a két szín alatti áldozás sosem szűnt meg, és ahol a szentáldozás alkalmával a kehelyben levő borba mártott, megszentelt kenyérdarabkákat nyújtanak át egy kis kanálban a híveknek. (Bibliográfia: *Magyar Katolikus Lexikon*, elektronikus változat, *szentáldozás* és *két szín alatti áldozás* címszavak)

Elnézést kérünk és köszönjük figyelmüket.

Jegyenye: a római katolikus templom

A jegyenyei templom belseje

Ima- sarok

• Imádkozzunk a múltkori, 13. lapszámában megemlített svéd lutheránus egyházért: mind a vezetőség, mind a tagok térjenek vissza a bibliai alapokra.

• Imádkozzunk a világszéles protestáns egyházért, annak minden ágával együtt: ne alkudjunk meg semmiképpen a bűnnel, és legyünk mindenben hűségesekek Istenhez.

• Imádkozzunk a magyar családokért, bárhol is élneek e világon: Isten adja meg mindannyiunknak az igazi szeretet, a lelki tisztaság és a békeesség ajándékát.

„Ha én bennem maradtok, és az én beszédeim bennetek maradnak, kérjétek amit csak akartok, és meglesz az néktek.” (János 15:7)

Nyerő kérdés

Kutassunk az Efézusi levélben!

- Hogyan kell a férfiaknak szeretni a feleségüket?
- Mit kér a Biblia ugyanabban az Igerészben: hogyan viszonyuljanak az asszonyok férjükhöz?

A válaszokat, az igehelyekkel együtt a szerkesztőség címére várjuk, postai levél, e-mail vagy SMS útján. A helyes választ adók könyvjutalomban részesülnek.

Figyelem!

A következő hónaptól kezdve csak azoknak kézbesítjük e lapot, akik kifejezték vagy ezután kifejezik ebbéli óhajukat lapterjesztőinknél, avagy szerkesztőségünk elérhetőségein.

Másrészt, lapunk további előállítására érdekében ezentúl bármikor elfogadunk tetszőleges összegű támogatást olvasóink részéről, akár lapterjesztőink révén, akár az alábbi bankszámlán:

Asociația „Pro Scriptura”. Conturi Banca Transilvania:

RO 72 BTRL RON CRT 0383 906 901 (lejben),

RO 22 BTRL EUR CRT 0383 906 901 (euróban).

Postahivatalból történő átutalás esetében tudni kell a CIF hivatalos bejegyzési számot is: 371 750 79.

A „Mențiuni” részbe be lehet írni: *Donație – Kalotaszeg Reménye*. Köszönjük!

Sírdetés

❖ Inaktelki asszony, takarítást vállalok Kalotaszegen vagy Kolozsváron. Tel. 0749 510 296.

Kalotaszeg: Nádasmente: Bács, Szucság, Méra, Vista, Türe, Mákó, Bogártelke, Daróc, Inaktelke, Egeres-Gyártelep, Egeres-falu, Jegenyé. *Peremvidék:* Kajántó és Györgyfalva. *Havasalja és környéke:* Szászfenes, Lóna, Magyarfenes, Tordaszentlászló, Léta, Gyalu, Magyarkapus, Kiskapus, Gyerővásárhely. *Felszeg:* Gyerőmonostor, Kőrösfő, Sárvasár, Nyárszó, Bánffyhunyadi, Damos, Jákótelke, Magyarvalkó, Kalotaszentkirály, Magyarókereke. *Alsószeg (Almás völgye):* Ketesd, Bikal, Zsobok, Sztána, Farnas, Kispetri, Nagypetri, Váralmás, Bábonny, Középlak, Zsombor.

Kalotaszeg Reménye

Szerkesztő: **Jancsó Erik**

Olvasószerkesztő és korrektor:

Cserei Hajnalka

E-mail:

kalotaszegremeny@gmail.com

Honlap: www.kalotaszegremeny.ro

Tel: 0749 021 935

Postacím: 400 107 Cluj-Napoca (Kolozsvár), str. Cuza Vodă (Postakert utca) nr. 12 (szám)

ISSN/ISSN-L: 2501-3041

Készült: a *Viața și Sănătatea* Kiadó nyomdájában (Cernica út 101, Pantelimon, Ilfov megye)

A *Kalotaszeg Reménye* egy magánkezdemenyvezésű havilap, amelynek révén az élet különböző területeit szeretnénk megvilágítani a Szentírás által, ez utóbbi jobb megismerésével együtt, kiemelve egyúttal Kalotaszeg keresztényi és szellemi értékeit is (templomok, tájak, reprezentatív épületek, Istent dicsőítő irodalmi alkotások, stb). Ugyanakkor, mivel az *Igemagyarázatok a szerkesztő és a szerzők személyes meglátását tükrözik*, bizonyos tekintetben különbözhetnek egyik vagy másik történelmi Egyház vagy egyéb felekezetek álláspontjától.

Bármikor szeretettel várjuk visszajelzéseiket, megjegyzéseiket és kérdéseiket telefonhívás, SMS, e-mail avagy postai levél útján, a fenti címen. Levél esetén a borítékra kérjük írják rá:

Kalotaszeg Reménye

Ha másképpen nem jelöljük, akkor a Bibliai idézetek a *Károli Gáspár* fordításból valók.